

Підберезна Олена Юріївна

3 курс, Теплоенергетичний факультет,

НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Шаповалова О. А., викладач

кафедри філософії ФСП НТУУ «КПІ»

Вплив радянської ідеології на українське образотворче мистецтво другої половини ХХ століття

Політична ситуація другої половини ХХ століття обумовила ускладнений розвиток української культури. Перебуваючи в рамках соціалістичного режиму, мистецькій інтелігенції доводилося протидіяти комуністичній владі, переборювати примусові заборони, стаючи жертвами політичних репресій. Образотворче мистецтво України знаходилося під впливом комуністичної ідеології та постулатів соціалістичного реалізму, проте деякі митці відстоювали загальнолюдські цінності, національні пріоритети, право художника на вільну творчість, що підтверджується словами української поетеси Олени Теліги: «Треба за всяку ціну обминати ... широкі, розкриті двері, і шукати правдивої великої брами, над якою віють непідроблені, неперелицьовані прапори нашого духа» [1]. Тому багато імен та творів того періоду замовчувалися, були забуті або знищені.

У 60-х роках минулого століття, за часи хрущовської відлиги, спостерігалось пожвавлення мистецького процесу, пошук нової художньої мови. Творчість художників-шістдесятників, їх художнє мислення, світоглядні концепції формувалися на новому витoku історії. Роботи В. Ламаха, Ф. Юр'єва, М. Стороженка, А. Горської, В. Зарецького, О. Дубовика, та інших українських митців базувалися на пошуках оригінальних форми, технологій, на глибинному, часто інтуїтивному заглибленні в сутність речей, людської психології, опануванні знаків і символів національної історії, міфології, семантики, орнаментики обрядовості, ввібрали найбільш суттєві риси українського народу, його ціннісні орієнтації .

Період 1970 – 1980 років, відомий як епоха «застою», являє собою складний і неоднозначний етап розвитку українського образотворчого мистецтва. Він

позначився жорсткою регламентацією та ідеологічним контролем творчого процесу, насаджуванням народницького академічного стилю XIX століття, пропагандизму і догматичності реалізму. В супротив тоталітаризму в межах цього періоду зароджується неофіційний напрям мистецтва – андеграунд, що сприймався владою як протест. «Альтернативність» мистецтва українського андеграунду полягав у нонконформізмі. Відомий мистецтвознавець Борис Лобановський про дисидентське мистецтво зазначав: "Без усвідомлення цього напівпідпільного етапу українське мистецтво ... не може, не повинне обійтися. Це не тільки питання публічної справедливості, але й питання упізнавання суспільством того, що незримо відбувалося в ті роки в українській культурі" [2]. Українські митці О. Заливаха, С. Параджанов, А. Горська та інші автори творили під загрозою обшуків та арештів.

Отже, українське образотворче мистецтво в умовах тоталітаризму повністю залежало від партійної політики. Здійснювався жорсткий ідеологічний тиск на творчу особистість митця, а прояви національної своєрідності трактувалися як «український буржуазний націоналізм». В художніх творах домінувала історико-революційна та колгоспна тематика. Попри все, образотворче мистецтво формувало художні здібності, естетичні смаки, розширювало світогляд особистості, адже, окрім принципів комуністичної ідейності та партійності соціалістичної культури, мистецтво спрямовувалось на формування почуттів гуманізму, колективізму та соціалістичного патріотизму.

Список використаних джерел:

1. Прапори духа. Життя і творчість Олени Теліги / Впорядкував О. Жданович. — На чужині: Сурма, 1947. — С. 117.
2. Кручик І. Щире серце андеграунду [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Publication/7537> (02.04.2015). – Назва з екрану.